

Feministisiä utopioita

Leena-Maija Rossi

Elämme kovia aikoja. Ukrainan sota jatkuu. Naisten ja tyttöjen asema *esimerkiksi* Afganistanissa ja Iranissa on kauhistuttavan huono. Vihan ilmaukset sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä kohtaan ovat globaalisti arkipäivää. Rasismi nostaa päätään korkeammalle, kun oikeistopopulistien asemat vahvistuvat eri puolilla Eurooppaa. Tätä tekstiä kirjoittaessani Suomeen valmistellaan oikeistohallitusta. Ilmastokatastrofi on jo täällä, ja lukematon määrä muita lajeja kärsii ihmisen toiminnasta.

Mitä Sukupuolentutkimuksen seuran, pienen tieteellisen seuran edustaja voi näinä aikoina tehdä? Kuvitella feministisiä utopioita! Jo queer-tutkimuksen pioneeri Eve Kosofsky Sedgwick (2003) kirjoitti aikoinaan siitä, että paranoidin, ongelmia paljastavan ja syyllisiä etsivän tai syylliset-jopa-valmiiksi-tietävän lukutavan rinnalle on syytä tuoda myös reparatiivinen, korjaava lukutapa, joka on kiinnostunut yllättävistä mahdollisuuksista ja muutoksesta – sekä hoivaavuudesta, estetiikasta, ilosta ja nautinnosta. Moni muukin feministi on pyrkinyt kriittisyyttä uudistavaan ajatteluun, esimerkkeinä vaikkapa kotimaiset nuoret aktivistit, koreografi Sonya Lindfors ja toimittaja Maryan Abdulkarim, jotka ovat suunnittelemassaan ja toteuttamassaan tapahtumasarjassa (Lindfors & Abdulkarim 2018, Lindfors 2023) vuodesta 2018 lähtien kutsuneet osallistujia unelmoimaan yhteisöllisesti, kuvittelemaan radikaaleja ja utopistisia tulevaisuuksia.

Niinpä, sen sijaan, että lannistuneena maalaisin tällä palstalla sukupuolentutkimukselle dystooppista tulevaisuutta tämänhetkisestä reaali politiikasta johtuen, tartunkin Eve Sedgwickin, Sonya Lindforsin ja Maryan Abdulkarimin kutsuun ja haaveilen hetken siitä, millaiselta kotimainen sukupuolentutkimuksen kenttä näyttää noin kymmenen vuoden kuluttua.

Suomessa tehtävä sukupuolentutkimushan on jo nyt todella kansainvälistä, tutkijat julkaisevat jatkuvalla syötöllä ulkomaisten tasokkaiksi tunnettujen kustantajien joulaleissa ja tekevät kirjoja kansainväliselle yleisölle. Niinpä toivon, että ”kansainvälisyys” 2030-luvulla olisi vielä monikielisempää ja kansainvälisyydeksi tunnustettaisiin ja tunnustettaisiin täällä meilläkin myös muu kuin englanninkielinen julkaiseminen. Ja totta kai toivon, että käsitteellinen sukupuolentutkimuksellinen työ on voimissaan myös kotimaisilla kielillä – että tutkijat osaavat keskustella omista aiheistaan esimerkiksi suomeksi, ruotsiksi ja saamen kielillä. Toivottavasti näin on myös vielä vuonna 2062, jolloin itse täytäisin 100 vuotta.

Kymmenen vuoden kuluttua sukupuolentutkimuksen kiistaton yhteiskunnallinen merkittävyys ja vaikuttavuus on aivan yleisesti tunnustettu asia. Tähän liittyen Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yliopistot yhteistyössä ovat vahvistaneet alan opetusresursseja niin, että jokaisessa yliopistossa (mukaan lukien Taideyliopisto ja Aalto-yliopisto) on vähintään kahden professorin ja kahden yliopistonlehtorin tutkimus- ja opetushenkilöstö, jolla on mahdollisuus toteuttaa sekä tutkimus- että opetustehtävänsä vailla pelkoa uupumuksesta ja prekaariudesta. Ei ole enää olemassa yksiköitä, jotka jäävät yliopiston ja tiedekunnan sisäisissä keskusteluissa paitsioon professorin puuttuessa.

Sukupuolentutkimus kiinnostaa opiskelijoita kovasti jo nyt. 2030-luvulla he löytävät aina vain sanjemmin joukoin sukupuolentutkimuksesta kiinnostavan ja hyödyllisen sivuaineen ja maisteriopintojen pääaineen. Työnantajat hoksaavat alan maisterien ja tohtoreiden hankkimat tarpeelliset analyttiset taidot. Niiden avulla hyvinvointi kohenee yhteiskunnassa selkeästi, kun seksismiä ja moniperus-

teista syrjintää pystytään torjumaan. Myös peruskoulutasolla osataan paitsi ehkäistä haitallisesti sukupuolittavia käytäntöjä, myös opettaa sukupuolentutkimuksen aakkosia osana muuta yhteiskunnallista ja kulttuurista tietoa. Eli sukupuolentutkimuksen opetus tulee todella kaikkien ulottuville, ja sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvästä tiedosta tulee osa kansalaistaitoja. Sukupuolten ja seksuaalisuuden moninaisuus ymmärretään laajoissa kansankerroksissa.

Koska sukupuolentutkimuksen resurssit yliopistojen perusrahoituksessa ja henkilökuntamitoituksessa ovat vahvistuneet 2030-luvulle tultaessa, myös tutkimushankkeita voidaan valmistella huolellisemmin, ilman paniikkia, sisältöihin keskittyen, ja entistä useampi hanke saa sekä kansallista että kansainvälistä rahoitusta. Näin mahdollistuu tutkijanuran alku nuorille tutkijoille. Pysyvien tehtävien lisääntyessä prekaarius vähenee ja mahdollisuuksia tutkijantyöhön on enemmän. Kilpailu ei ole enää niin kovaa, eikä se myrkytä hyvien kollegojen välisiä suhteita. Hyvinvointi alalla ja laajemminkin yliopistoissa kohenee. Burnoutit alkavat olla kaukaisia muistoja menneeltä uusliberalismin ajalta. Opetus- ja kulttuuriministeriössä ymmärretään yliopistotyön ja tiedon tuotannon arvo muutenkin kuin indikaattorien, metriikan ja tutkintotuotannon valossa.

Totta kai monien yliopistolaisten, ainakin humanistien ja yhteiskuntatieteilijöiden vaalima haave ”omasta yliopistosta” on myös joidenkin kokeneiden tutkijoiden kohdalla käynyt toteen vuoteen 2033 mennessä: on syntynyt muutamia autonomisia, säätiöiden rahoittamia sukupuolentutkimus-

yksiköitä, joissa pystytään keskittymään tutkimushankkeisiin.

Ai niin, mikä olennaista: 2030-luvulla sukupuolentutkijat ja rasismien tutkijat eivät enää joudu tutkimusaiheidensa ja yhteiskunnallisen aktiivisuutensa vuoksi vihan ja kaunan kohteiksi. Koska valtakunnallinen politiikka on pystynyt elvyttämään hyvinvointivaltiota niin, että syrjäytyminen ja pahoinvointi on minimaalista, tarve syntipukkien ja syytösten kohteille on romahtanut. Koulutukseen satsaaminen on nostanut sivistystasoa, ja se näkyy myös verkkovihan määrän romahtamisena. Tämä tarkoittaa myös sekä sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvän syrjinnän että rasismien kuitumista.

Feministitutkijat ovat niin ikään osallisina prosesseissa, joissa pystytään torjumaan ilmastonmuutosta ja ympäristökatastrofeja. Tähän liittyy hoivan uudenlainen ymmärtäminen ei vain ihmislähtöiseksi asiaksi vaan mahdolliseksi erilaisissa lajienvälisissä suhteissa. Kaiken kaikkiaan radikaali ystävällisyys on vallannut alaa, ja ehkäpä feministiselle ilonpilaamiselle on vähemmän tilausta. Ja se maailmanrauha, sekin alkaa häämöttää. Parempaa tulevaa kohti.

*Monipaikkaisesti Rovaniemellä ja Helsingissä
13.6.2023*

Leena-Maija Rossi

SUNSin puheenjohtaja Leena-Maija Rossi toimii sukupuolentutkimuksen professorina Lapin yliopistossa eikä luovu feministisistä utopioista.

LÄHTEET:

Lindfors, Sonya & Maria Abdulkarim (2018) *We Should All Be Dreaming*. <https://www.balticcircle.fi/ohjelmisto/we-should-all-be-dreaming/> (haettu 12.6.2023).
Lindfors, Sonya (2023) <https://www.sonyalindfors.com/#/we-should-all-be-dreaming/> (haettu 12.6.2023).

Sedgwick, Eve Kosofsky (2003) *Paranoid Reading and Reparative Reading, or, You're So Paranoid, You Probably Think This Essay Is About You*. Teoksessa *Touching Feeling: Affect, Pedagogy, Performativity*. Durham & London: Duke University Press.